

NAFSNING GLOBALLASHUVI

Bahriyeva Shahnoza Davronovna

Samarqand davlat universiteti Urgut filiali

Pedagogika va tillarni o'qitish fakulteti

Gumanitar fanlar kafedrası assistant, rus tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Rustamova Dilshodaxon

Samarqand davlat universiteti Urgut filiali

Pedagogika va tillarni o'qitish fakulteti

O'zga tillarda rus tili yo'nalishi 1 – bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

O'z nafsini tanib uni jilovlagan insonlar ko'proq boshqa insonlarga manfaat yetkazadilar. O'z nafsini tiyolmagan odamlar xar xil namaqbul ishlarga qo'l uradilar. Ushbu maqolada ham ana shunday nafsini tiya olmagan va nafsiga qul bo'lganlar haqida gap ketadi. Jamiyatda kishilar o'rtasida bir-birini ko'raolmaslik, hasad, xudbinlik kabi salbiy odatlarga barham topib, ularning o'rniga bir-birovlariga insof va adolat qilish, mehr-muhabbat ko'rsatish, o'zaro hamjihatlikda yashashlik kabi yuksak insoniy fazilatlarni yoshlarimizga singdirish maqsadida fikrimizni bayon etdik.

***Kalit so'zlar:** Global muammo, pedofil insonlar, nafsiga qul kimsalar, zo'ravonlikka qarshi kurash.*

KIRISH.

Men kirishni barchaga murojaat qilgan holda boshlamoqchiman. Chunki men olib chiqqan mavzu har bir fuqaroni e'tiboridan chetda qolmasa kerak deb o'ylayman. Bu mavzuni o'qigan payt, o'zingizda qandaydir bir his yuragingizga zarracha uchqun sochsa ajab emas. Chunki bunday muammolar aynan shu zamonda, biz yashayotgan joylarda yuz bermoqda. O'ylaymanki, bunday razillik avj olayotgan pallada biz bilan birga bunday ishlarga qarshi chiqasiz va chek qo'yishga yordam berasiz degan umiddaman.

Global muammo deganda, faqatgina atrof - muhitni va undagi oqibatlar bilan cheklanib qolmaslik kerak. Har bir davlatning ichki muammosi bor. Barchasida avj olib borayotgan ishlar ham globaldir. Shunday ekan, bunday muammolarni oldini olish uchun har bir inson, fuqaro jon - jahti bilan kurashishi kerak. Chunki atrofimizda bo'layotgan razilliklarga osonlikcha ko'z yumib bo'lmaydi.

Ayni paytda O'zbekistondagi ayrim insonlarning nafsi globallashib bormoqda. Nahotki, atrofdagilar bunga befarq bo'lsa? Bunday narsalarga nima sabab bo'lmoqda?

Nima uchun insonlar o'z nafsining quliga aylanib bormoqda? Bunday ishlardan kim foyda topadi? Kimga foyda?

Hozirgi insonlar go'yoki oppoqdek barcha narsalarda, bo'layotgan voqealarda zamoni ayblaydi. Yaxshilab o'ylab qarajak, barcha narsaga sababchi insonlardir, ya'ni o'zimiz!

Xabaringiz bo'lsa kerak, hozirgi kunda O'zbekistonda ham "pedofil" insonlar ko'payib bormoqda. Ijtimoiy tarmoqlarda tarqalayotgan xabarlar, videolar hech bir insonning nazaridan chetda qolmasa kerak.

Shu yil fevral oyining boshlarida 12 yoshli qizchaning yo'qolishi va uning sabablarini eshitgandirsiz. Mana shu 12 yoshli murg'ak qalbning dunyoni erta tark etishiga oramizdagi "nafsiga qul" kimsalar sababchi bo'lmoqda. Tekshiruv natijalariga ko'ra, bu qizning o'limi 29 yoshli erkak tomonidan amalga oshirilgan. Bu inson qizni zo'rlagan va boshqalar sezib qolishmasligi uchun uni o'ldirib devor tagiga ko'mib qo'ygan.

Yaqindagina ijtimoiy tarmoqlarda shov - shuvlarga sabab bo'layotgan shunday voqealardan biri Xorazm viloyatidagi "Mehribonlik uyi"dagi 15- 16 yoshli qizaloqlar bilan bo'lib o'tgan. Aniqlashicha, bu safargi "nafsiga qul" kimsalar mansabdor shaxslar bo'lib chiqdi.

Kuni kecha ham bunday razillik Namangan viloyatida ham sodir bo'ldi. 34 yoshli fuqaro voyaga yetmagan qizni zo'rlagan. Bu shaxs avvalroq 5 marta sudlanganligi, o'ta tajovuzkor va xavfli ekanligi aytilmoqda.

Rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, 16 yoshga to'lmagan bola bilan jinsiy aloqa qilganlikda aybdor deb topilganlar soni 2019-yilda 99 nafarni tashkil etgan bo'lsa, bu ko'rsatkich 2020-yilda 153 nafar, 2021-yilda 216 nafar, 2022-yilda 238 nafarni tashkil etgan.

Endi o'ylab ko'ring, shunday ayanchli hodisalar sizning farishtadek qizingiz bilan bo'lsa nima qilgan bo'lardingiz?

Shunday ekan azizlar, o'zingizni jondan ortiq ko'rgan dilbandingiz qanchalik shirin bo'lsa, boshqalarning qora ko'zi ham o'zlari uchun shundaydir!

Ayni paytda bunday muammolarni oldini olish uchun bir qator choralar ko'rib chiqilmoqda. Jumladan:

Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks shahvoniy shilqimlik uchun javobgarlikni nazarda tutuvchi yangi 41-1-modda bilan to'ldirildi. Unga ko'ra, shahvoniy va intim "gap otishlar" yoki shunday maqsaddagi teginishlar uchun endi

ma'muriy jazo qo'llaniladi. BHMning 2 baravari (600 ming) dan, 5 baravari (1,5mln so'm)gacha yoki 15 sutkagacha qamoqqa olishga sabab bo'ladi.

Endilikda shaxs tanasi yoki jinsiy a'zolarining yalang'och holdagi foto va video tasvirini uning roziligisiz tarqatganlar uchun BHMning 400-600 baravargacha miqdorda jarima yoki 3 yilgacha axloq tuzatish ishlari yoxud 3 yilgacha qamoq belgilanishi mumkin.

“Agar mendan, so'nggi yetti yil ichida jamoangiz bilan qaysi muammoni eng ko'p muhokama qilgansiz, deb so'ralsa, hech ikkilanmasdan, tengsizlik va zo'ravonlik masalalari, degan bo'lar edim. Muammolarning sababini o'rganyapmiz. Lekin barcha harakatlarga qaramay, bu borada hali biron-bir arzigulik o'zgarish bo'lgani yo'q, nazarimda. Gender tenglik va resurslardan barobar foydalanish har qanday farovon jamiyatning asosidir. Afsuski, jamiyatimizning aksariyat qismi an'analarni qonunlardan ustun qo'yadi. Bizning zaif tomonimiz aynan shundadir”, deydi Saida Mirziyoyeva.

Yangi lavozimga kelishim bilanoq, avvalo, xotin-qizlar huquqlarini himoya qilishga oid qonunchilikni o'rgana boshladim. Barcha qonunlarimiz tenglikka asoslangan, lekin biz zo'ravonlikka nisbatan juda sabrlimiz.

Menimcha, endilikda zo'ravonlikning har qanday ko'rinishiga ayollargina emas, birinchi navbatda davlatning o'zi qarshi ekaniga urg'u berishimiz lozim.

Oiladagi zo'ravonlik faqat bir oilaning ichki ishi emas, bu muammo, mas'uliyat butun jamiyatga tegishlidir. Ayol o'z dardi bilan yolg'iz qolib ketmasligi kerak.

Voyaga yetmaganlar bilan jinsiy aloqa qilganlik uchun jazo choralarini kuchaytirish zarur. Bu borada bolalar va o'smirlarni himoya qilishning aniq va qat'iy mexanizmlarini ishlab chiqish lozim.

Oiladagi zo'ravonlikni rosmiyaning “jinoiyat” deb baholash vaqti keldi. Zo'ravonlikka qarshi kurashning barcha bosqichlarida to'laqonli ishlaydigan mexanizmni yaratish zarur. Bu esa hamma tegishli idora va vazirliklar, shuningdek, nodavlat sektorlar hamda ommaviy axborot vositalarining birgalikdagi faoliyatini talab etadi”, deydi Prezident Administratsiyasi Ijro etuvchi apparatining Kommunikatsiyalar va axborot siyosati bo'yicha sho'ba mudiri. Voyaga yetmaganlar bilan jinsiy aloqa qilganlik uchun jazo choralarini kuchaytirish zarur. Bu borada bolalar va o'smirlarni himoya qilishning aniq va qat'iy mexanizmlarini ishlab chiqish lozim.

MUHOKAMA.

Ayni paytda avj olayotgan bu muammolar har bir insonni qalbiga qandaydir g'ul - g'ula solmoqda. Bunday insonlarga atrofdagilar nahotki befarq bo'lsa? Bularni oldini olish uchun hech kim kurashmasa yurtdagi tinch - totuvlik qayerda qoladi?

Xalqimizda: "Pichoqni oldin o‘zinga ur, og‘rimasa boshqaga", - degan maqol bejizga emas. Bunday muammolarni oldini olish uchun har bir inson kurashishi shart. Chunki jamiyatda "Hamma bir kishi uchun, bir kishi hamma uchun " naqli doim olg‘a surilgan. Hech bir fuqaro e‘tibordan chetda qolmaydi, barcha birdek ko‘riladi va bir xil huquqqa ega hisoblanadi. Bunday huquqlardan qanday va qay tarzda foydalanish shaxsning o‘ziga bog‘liq.

XULOSA.

Xulosa qilib aytganda, barchamiz bir osmon ostida yashaymiz, barchamiz teng huquqlimiz, barchamizning o‘zimizga yarasha savobimiz bo‘lgani kabi gunohlarimiz ham talaygina. Inson bugun uchun emas, balki ertangi kunini, kelajagini o‘ylab ish ko‘rishi kerak. Eng achinarlisi shundaki, qurbon bo‘layotganlarning ko‘pchiligi yoshlar tashkil qilmoqda, dunyoga kelgan, hali oqni qoradan ajratishni bilmaydigan norasidalar ham borligi insonni yuragini ezadi. Sen nafsining jilovlay olmay, nafsinga qul bo‘lsang, boshqalarning jigarbandida nima ayb? Atrofdagilarga foydang tegmayaptimi, zararing ham tegmasin!

Asov hayvonni jilovlash va qo‘lga o‘rgatish uning yemini kamaytirish bilan bo‘ladi. Xuddi shuningdek, bebosh nafsnii tarbiya qilaman degan kishi nafs xohish va istaklarini jilovlab tiyish kerak. Inson boshiga tushadigan har xil balo-ofatlar beodoblik va baxsulqlik natijasida bo‘ladi, desak xato bo‘lmaydi.

Zero, xalqimizda: “Mening nafsii balodur, o‘tdan cho‘qqa soladur”, degan purxikmat gap bor.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI.

1. Qalampir.uz <https://qalampir.uz>
2. Gazeta.uz <https://www.gazeta.uz>
3. Darakchi.uz <https://darakchi.uz>
4. Daryo.uz <https://daryo.uz>